

УДК 811.111'276. 6'373:316. 774
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-2-9>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛАХ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЗМІ

Нечипоренко Б. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 64, Київ, Україна
orcid.org/0000-0000-1789-7717
nechyporenkob@gmail.com*

Ключові слова: *політична лексика, суспільно-політичні терміни, неологізми, лексична одиниця, терміни, термінологізація, політичний дискурс.*

Стаття присвячена лексичному аналізу мови політики англомовних видань – *The Guardian* та *The New York Times*. У статті розглянуто особливості вживання та функціонування професійної лексики, надається загальна характеристика суспільно-політичних неологізмів на матеріалах сучасних англомовних видань, а саме газет *The Guardian* і *The New York Times*. У роботі відзначена актуальність дослідження, висвітлено мету, об'єкт, предмет та основні завдання. Актуальність теми роботи зумовлена інтересом до дослідження політичної лексики у сучасній англійській мові, що, своєю чергою, пояснюється зростаючими процесами глобалізації та міжнародної інтеграції і співпраці у суспільстві.

Проведений аналіз сучасних досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців. У роботі представлений перекладацький аспект аналізу політичної лексики, також у статті визначаються труднощі перекладу лексичних одиниць українською мовою. У популярних англомовних газетних виданнях, зокрема *The Guardian* і *The New York Times*, простежено значну кількість вживання політичної лексики. Це зумовлено не соціально-культурними чинниками, адже вагомим є той фактор, що професійна лексика вже стала частиною повсякденного життя. До основних перекладацьких трансформацій політичної термінології належать: транслітерація, еквівалентний та описовий переклади, отже, у статті розглядаються і аналізуються конкретні випадки їх застосування. Адекватність перекладу зумовлюється не тільки значенням особливих аспектів іншої культури, але також ментальними та інтелектуальними особливостями автора тексту оригіналу і його перекладача. На основі аналізу теоретичних джерел та фактологічного матеріалу було розкрито специфіку передачі професійної лексики, а саме політичних термінів у сучасних англомовних періодичних виданнях *The Guardian* і *The New York Times*. Як висновок, суспільно-політичний шар лексики є надзвичайно динамічним, оскільки змінюється відповідно до потреб суспільства та змін у суспільно-політичній сфері. Професійна лексика, а саме політичні терміни, утворюється переважно, як і терміни інших лексичних підсистем. Натепер основними способами утворення суспільно-політичних термінів є афіксація і словоскладання.

PECULIARITIES OF PROFESSIONAL VOCABULARY TRANSMISSION ON MATERIALS OF MODERN ENGLISH MEDIA

Nechyporenko B. O.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Theory and Practice in the English Language Translation
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Volodymirska str., 64, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0000-1789-7717
nechyporenkob@gmail.com*

Key words: *political vocabulary, socio-political terms, neologisms, lexical unit, terms, terminologisation, political discourse.*

The article is devoted to the lexical analysis of the language of politics of the English-language editions of The Guardian and The New York Times. The article considers the peculiarities of the using and functioning of professional vocabulary, provides a general description of socio-political neologisms on the materials of modern English-language publications, namely The Guardian and The New York Times. The paper presents the relevance of the study, highlights the purpose, object, subject and main tasks. The urgency of the topic is due to the interest in the study of political vocabulary in modern English, which, in turn, is due to the growing processes of globalization and international integration and cooperation in society.

The analysis of modern researches of national and foreign scientists is carried out. The paper presents the translation aspect of the analysis of political vocabulary, and the article also identifies the difficulties of translating lexical items into Ukrainian. Popular English-language newspapers, including The Guardian and The New York Times, have used a significant amount of political vocabulary. This is not due to socio-cultural factors, but the important factor is that professional vocabulary has already become part of everyday life. The main translation transformations of political terminology include: transliteration, equivalent and descriptive translations – the article considers and analyzes specific cases of their use. The adequacy of translation is determined not only by the importance of special aspects of another culture, but also by the mental and intellectual characteristics of the author of the original text and its translator. Based on the analysis of theoretical sources and factual material, the specifics of the transfer of professional vocabulary, namely political terms in modern English-language periodicals The Guardian and The New York Times were revealed.

In conclusion, the socio-political layer of vocabulary is extremely dynamic, as it changes in accordance with the needs of society and changes in the socio-political sphere. Professional vocabulary, namely political terms are formed mainly as well as terms of other lexical subsystems. Today, the main ways of forming socio-political terms are affixation and word formation.

Постановка проблеми. Нині навколо політичної діяльності обертаються всі суспільні процеси, які яскраво висвітлюються засобами масової інформації. Особливо актуальним є використання політичних термінів у мові ЗМІ. Сучасні засоби масової інформації, висвітлюючи бурхливий перебіг подій у політичному житті, швидко реагуючи на будь-які видозміни, є середовищем активного функціонування політичної лексики. Термінологічна лексика, зазвичай уживана в професійній сфері, починає нове життя у мові ЗМІ. Професійна лексика досить активно функціонує у мові

масмедіа. Насамперед це стосується матеріалів на політичні теми.

Актуальність теми роботи зумовлена інтересом до дослідження політичної лексики у сучасній англійській мові, що, своєю чергою, пояснюється зростаючими процесами глобалізації та міжнародної інтеграції і співпраці у суспільстві.

Аналіз актуальних досліджень. Тему еволюції та трансформації політичної лексики в англійських газетних статтях досліджували чимало науковців, серед яких – В.В. Петров, О.І. Воробйова, А.Л. Голованевський, І.К. Білодід, Ю.А. Зацний,

Ю.К. Островська, Л.В. Цурикова, А.В. Янков. Виявленню способів творення політичної лексики присвячені праці Г.О. Козьмик, а особливостям функціонування в різних типах дискурсу – праці Л.А. Мурадової, І.В. Холявко.

Мета статті – вивчення функціональних особливостей професійної лексики в англійських періодичних виданнях та шляхів її відтворення українською мовою з огляду на лінгвокультурологічні розбіжності.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) обґрунтувати вживання професійної лексики в англійському медійному тексті;
- 2) проаналізувати особливості професійної лексики в англійських періодичних виданнях;
- 3) проаналізувати шляхи відтворення англійських політичних термінів українською мовою.

Об'єктом дослідження є політична лексика в англійських періодичних виданнях, а саме **The Guardian** і **The New York Times**.

Предметом дослідження виступають лінгвокультурологічні та прагматичні особливості функціонування та перекладу політичної лексики в англійських періодичних виданнях.

Виклад основного матеріалу. Політична лексика зафіксована у науковій, науково-популярній галузевій літературі, різноманітних навчальних та методичних посібниках, термінографічних працях, а також її вживають в усному спілкуванні фахівці цієї галузі. Політична лексика переважає не тільки в науковому стилі. Проте терміни широко використовуються також у публіцистичному стилі. Їх можна знайти в газетах та журналах, як правило, політичні терміни є запозиченими. Найбільше таких лексем можна зустріти в англійській мові. Переклад англійських політичних термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. У процесі передачі професійної лексики з англійської мови на українську велике значення має взаємодія терміна саме з контекстом, завдяки чому виявляється пряме значення слова [3, с. 70].

Як відомо, сучасний політичний дискурс маркований інституційністю, риторичністю та емоційністю. Політичний дискурс включає в себе специфіку всіх сфер соціальної реальності, відбиває у своєму корпусі основні узусальні тенденції, які переважають на сучасному етапі існування літературної мови; а також залишається потужним джерелом оказіональних елементів, адже саме засоби масової інформації створюють сприятливі умови для їх подальшого поширення; відповідно, зумовлюються такі динамічні мовні процеси, як термінологізація та детермінологізація [3, с. 71].

Під політичною термінологією прийнято розуміти відкриту систему номінативних одиниць, які є різними за походженням, спеціалізовані лексично (створені або запозичені), семантично (загальноживані слова, що отримали термінологічне значення) і фразеологічно (новостворені словосполучення номінативного характеру) для вираження понять, що відбивають сферу суспільно-виробничого, політичного життя [1, с. 69]. Формування і функціонування категорії політичної термінології нерозривно пов'язане з розвитком соціальних понять, саме тому аналізувати цей вид термінології неможливо окремо від соціального життя та розвитку населення, в якому вона функціонує і перебуває з ним ще в тіснішому зв'язку, ніж будь-які інші термінологічні системи [2, с. 18].

У популярних англійських газетних виданнях, зокрема **The Guardian** і **The New York Times**, можемо простежити значну кількість вживання політичної лексики. Це зумовлене не соціально-культурними чинниками, адже вагомим є той фактор, що професійна лексика стає частиною повсякденного життя.

Дослідник В.В. Петров зазначає, що політичні терміни переважно є поліфункціональними. Вони, не змінюючи радикально свій семантичний статус, можуть входити і до складу політичних теорій, які мають більш-менш упорядковану логічну структуру, і до складу газетно-політичних та інших текстів, і до складу повсякденної мови. Таким чином, політична термінологія не відділяється різко в семантичному відношенні від повсякденної мови так, як це характерно для більшої частини природничо-наукової термінології [5, с. 125].

Варто зазначити, що у сучасних процесах політичної комунікації важливу роль займає переклад, усе частіше переклад можна розуміти як механізм репрезентації не тільки міжкультурних, але й соціополітичних особливостей. Перекладач може виконувати роль не лише вербального перекодувальника, а й інтерпретатора певного смислового коду, який закладений у вихідному тексті. Перекладач не просто передає засіб однієї мови за допомогою засобу іншої мови, насправді він передає функцію мовленнєвої одиниці оригіналу, вибираючи для цього відповідник у мові перекладу, що виконує аналогічну функцію, тобто здатність передавати адресату певне інтелектуальне чи емоційне навантаження. Адекватність перекладу зумовлена не тільки значенням особливих аспектів іншої культури, але також ментальними та інтелектуальними особливостями автора тексту оригіналу і його перекладача [4, с. 2]. У процесі перекладу професійна лексика, зокрема політична термінологія, може викликати певні труднощі, особливо якщо брати до уваги залежність від певного ряду термінів до

відповідних концепцій. Насамперед під час перекладу варто правильно інтерпретувати вихідний текст, а вже потім шукати засоби в мові перекладу, які здатні передавати функцію вихідного повідомлення, його прагматику та емоційність. Здебільшого переклад не може бути дослівним, адже дуже часто концепти чи реалії, які відсутні в мові перекладу, але наявні в оригіналі, передбачають додаткові пояснення чи тлумачення, інакше зміст перекладу залишиться незрозумілим для адресата і не матиме на нього такого ж впливу, як вихідний текст [5, с. 125].

Насамперед варто звернути увагу на політичний термін **Brexit** – «Брекзит», який трапляється практично у всіх англійських періодичних виданнях, означає «вихід Британії із Європейського Союзу». Цей політичний термін майже щодня вживається у ЗМІ, утворений скороченням двох слів «Britain + exit» [7].

Так, наприклад, політичну лексику можемо простежити у промовах американського президента Дональда Трампа, новини про якого зазвичай з'являються на перших шпальтах майже щодня. Описуючи ситуацію у Нью-Йорку, американський президент вживає фрази: **anarchist jurisdiction** (анархістська юрисдикція), **it's not "anarchy" – it's "authoritarianism"** (це не «анархія» – це «авторитаризм»), що характеризують нестабільну ситуацію у Нью-Йорку, тим самим додаючи експресивності та емоційності своїй промові. Такі політичні терміни, як «анархія» та «авторитаризм», є досить відомими, широко вживаються у різних колах, тому їхнє значення і переклад є досить простими для зрозуміння [8].

У своїх виступах президент США Дональд Трамп, як відомий і досвідчений політик, часто використовує такі терміни, як **money, business, regulations, trade rules, manufacturing, level playing field, over-budget, tax rate, cooperation**, більшість з яких уже давно пройшли процес детермінації через високу частоту їх вживання [7; 8].

У газеті **The Guardian** є значна кількість статей про вибори, тому можемо простежити велику кількість професійної лексики, яка безпосередньо стосується майбутніх виборів в Америці:

When asked the question by a reporter during a White House press briefing on Wednesday, Trump replied: "We're going to have to see what happens, you know that. I've been complaining very strongly about the ballots, and the ballots are a disaster" (На запитання журналіста під час брифінгового прес-центру Білого дому в середу Трамп відповів: «Нам доведеться подивитися, що станеться, ти це знаєш. Я дуже сильно скаржився на бюлетені, і бюлетені – це катастрофа») [8].

Стосовно теми виборів також представлені такі лексичні одиниці: *In a court filing last week, his lawyers*

said he was willing to comply with the subpoena, but only after the 3 November election. Beside scheduling conflicts related to his father's reelection campaign, they said they wanted "to avoid the use of his deposition attendance for political purposes". (У поданні суду минулого тижня його адвокати заявили, що він готовий прийняти повістку до суду, але лише після виборів 3 листопада. Окрім планування конфліктів, пов'язаних з передвиборчою кампанією його батька, вони заявили, що хочуть «уникнути використання відкладення його присутності у політичних цілях») [9].

У газеті **The Guardian** можемо простежити велику кількість політичної лексики, яка стосується реформування та судочинства. Під час перекладу таких лексичних одиниць обов'язково варто враховувати не тільки правильність і точність перекладу таких слів, але й контекст, у якому вони вживаються. **Наприклад:** *Though the "myriad ethical scandals surrounding Trump were head-spinning", Peter Baker and Susan Glasser write, "Baker kept telling himself it was worth it to get conservative judges, tax cuts and deregulation"* (Хоча «від незліченних етичних скандалів навколо Трампа голова йшла обертом», Пітер Бейкер і Сьюзен Глассер пишуть: «Бейкер постійно говорив собі, що варто було б отримати консервативних суддів, зниження податків і дерегуляцію»). Зокрема, політичний термін **deregulation** (дерегуляція) утворений афіксальним способом за допомогою інтернаціонального префікса **de-**. Також до часто вживаних належать префікси **non-**: **nongovernmental** (неурядовий), **non-department** (позавідомчий); **inter-** (**international, interstate, intergovernmental, intercontinental**) [9].

Англійська професійна політична термінологія, як і більшість сучасних галузевих термінологічних систем, складається з лексичних одиниць двох типів: одно- та багатокомпонентних. Велика кількість термінів бізнесу – це компаунди, утворення типу **country development** (розвиток країни), **terms of payment** (умови виплати), **civil probe** (цивільне розслідування), **draft statement** (проект заяви), **institutional norms** (інституційні норми).

Варто звернути увагу на лексичні одиниці політичної термінології, які утворені шляхом словоскладання. Одним з найбільш стародавніх, універсальних і поширених способів словотворення в англійській мові є словоскладання, що не втратило своєї активності і нині, наприклад: **conservative-leaning states** (консервативно схильні держави); *"I understand the energy associated with that perspective. But it's also appropriate for a nation that is, if you will, center-right to have a court which reflects center-right points of view"* (Я розумію енергію, пов'язану з цією перспективою. Але

також доречно для нації, яка, якщо хоче, пра-
воцентристська, має суд, який відображає пра-
воцентристські точки зору).

У англomовних періодичних виданнях досить
часто вживаються основні назви вищих політич-
них посад, наприклад:

- vice president – віцепрезидент;
- minister – міністр;
- member of parliament – член парламенту;
- presidential nominee – кандидат у президенти.

У сучасних періодичних виданнях **The Guardian** і **The New York Times** простежуємо велику кількість професійної лексики, переклад якої можна здійснити шляхом транслітерації, наприклад: **impeachment** (імпічмент), **democratic administrations** (демократичні адміністрації), **coalition** (коаліція), **bioterrorism** (біотероризм), **debate** (дебати). Подібні лексичні одиниці широко вживані у періодичних виданнях та практично не потребують додаткового контексту для їх тлумачення та розуміння.

Переклад англomовних лексичних одиниць політичної тематики, які знаходимо у виданнях **The Guardian** і **The New York Times**, здійснюється також шляхом опису. Описовий переклад є лексико-семантичною трансформацією, яка дає змогу виконати заміну одиниці вихідної мови таким словосполученням мови перекладу, що здатне адекватно передати зміст цієї одиниці іншомовному адресату [3, с. 71], наприклад: **community animator** – офіційна особа, яка співпрацює з владою міста з метою надання їй інформації та вирішення проблем на місцевому рівні; **favorite son** – кандидат, що висувається в президенти делегацією свого штату. Зазначимо, що деякі інноваційні одиниці можуть перекладатися і шляхом опису, і за допомогою лексичного відповідника, наприклад: **collateral damage** – вбиті та поранені за час військової операції; жертви серед цивільного населення. Вибір способу перекладу мовних інновацій суспільно-політичної сфери можемо визначити також контекстом використання таких лексичних одиниць.

Політичний термін буває і багатозначним, хоча однією із вимог до терміна є саме його однозначність, адже перекладач повинен дати політичному термінові одне єдине визначення, включаючи в нього всі істотні з його погляду ознаки, тобто такі, які носять регулюючий характер, мають правове значення.

Висновки. Отже, суспільно-політичний шар лексики є надзвичайно динамічним, оскільки змінюється відповідно до потреб суспільства та змін у суспільно-політичній сфері. Професійна лексика, а саме політичні терміни, утворюється переважно, як і терміни інших лексичних підсистем. Натепер основними способами утворення

суспільно-політичних термінів є афіксація і словоскладання.

Особливості передачі професійної лексики, а саме політичних лексичних одиниць популярних англomовних газетних видань **The Guardian** і **The New York Times**, потребують подальших досліджень. Це зумовлене не тільки соціально-культурними чинниками, адже вагомим є той фактор, що професійна лексика стає частиною нашого повсякденного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутова І.С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови.* Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. Вип. 16. С. 230–237.
2. Зацний Ю.А. Сучасний англomовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС. 2007. С. 228.
3. Карабута О. Сучасна суспільно-політична лексика. Херсон : Айлант. 2012. С. 69–72.
4. Козьмик А.А. Деякі аспекти формування та функціонування суспільно-політичної термінології англійської мови. *Вісник Запорізького державного університету.* 2012. С. 1–4.
5. Петренко В.В. Політична мова чи політичний дискурс? *Вісник Київського нац. університету ім. Т. Шевченка.* 2006. № 81/83. С. 124–126.
6. Ромась Я.В. Лінгвістичні характеристики персуазивного політичного дискурсу. *Мовні і концептуальні картини світу.* 2013. Вип. 46(3). С. 331–337.
7. Top Republicans dismiss Trump's refusal to commit to peaceful transfer. *The Guardian.* URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/sep/24/republicans-trump-peaceful-transfer-presidency>.
8. Donald Trump has a grievance against New York – and it tells you a lot about his presidency. *The Guardian.* URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/sep/22/donald-trump-has-a-grievance-against-new-york-and-it-tells-you-a-lot-about-his-presidency>.
9. No-deal Brexit will cost UK more than COVID. *The Guardian.* URL: <https://www.theguardian.com/politics/2020/sep/23/no-deal-brexit-will-cost-uk-more-than-covid-report>.
10. Republican grandee James Baker will vote for Trump “to get conservative judges”, book reveals. *The Guardian.* URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/sep/23/james-baker-biography-trump-judges>.
11. Trump Faces Challenges Even in Red States, Poll Shows, as Women Favor Biden. *The New York Times.* URL: <https://www.nytimes.com/2020/09/24/us/politics/trump-biden-polls-texas-georgia-iowa.html?action=click&module=Top%20Stories&pgtype=Homepage>.

12. 2020 Election Live Updates: Trump Once Again Questions the Election, as Top Republicans Promise an “Orderly Transition”. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/live/2020/09/24/us/trump-vs-biden-election>.

REFERENCES

1. Butova, I. (2009). Politychnyj dyskurs yak objekt lingvistycznych doslidzhen' [Political discourse as an object of linguistic research]. Lviv: LNU im. I. Franka, Vol. 16, pp. 230–237.
2. Zacznyj, Yu. (2007). Suchasnyj anglo-movnyj svit i zbagachennya slovnykovogo skladu [Modern English-speaking world and vocabulary enrichment]. Lviv: PAIS. P. 228.
3. Karabuta, O. (2012). Suchasna suspilno-politychna leksyka [Modern socio-political vocabulary]. Kherson: Ajlant, pp. 69–72.
4. Kozmyk, A. (2012). Deyaki aspekty formuvannya ta funkcionuvannya suspilnopolitychnoyi terminologiyi anglijskoyi movy [Some aspects of the formation and functioning of socio-political terminology of the English language]. Visnyk Zaporiz'kogo derzhavnogo universytetu, pp. 1–4.
5. Petrenko, V. (2006). Politychna mova chy politychnyj dyskurs? [Political language or political discourse?]. *Visnyk Kyivskogo nats. universytetu im. T. Shevchenka*. Vol. 81/83, pp. 124–126.
6. Romas, Ya. (2013). Lingvistichni harakterystryky persuazyvnogo politychnogo dyskursu [Linguistic characteristics of persuasive political discourse]. *Movni i konceptual'ni karty'ny' svitu*. Vol. 46 (3), pp. 331–337.
7. Top Republicans dismiss Trump's refusal to commit to peaceful transfer. *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/sep/24/republicans-trump-peaceful-transfer-presidency>.
8. Donald Trump has a grievance against New York – and it tells you a lot about his presidency. *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/sep/22/donald-trump-has-a-grievance-against-new-york-and-it-tells-you-a-lot-about-his-presidency>.
9. No-deal Brexit will cost UK more than COVID. *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/politics/2020/sep/23/no-deal-brexit-will-cost-uk-more-than-covid-report>.
10. Republican grandee James Baker will vote for Trump “to get conservative judges”, book reveals. *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/sep/23/james-baker-biography-trump-judges>.
11. Trump Faces Challenges Even in Red States, Poll Shows, as Women Favor Biden. *The New York Times*. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2020/09/24/us/politics/trump-biden-polls-texas-georgia-iowa.html?action=click&module=Top%20Stories&pgtype=Homepage>.
12. 2020 Election Live Updates: Trump Once Again Questions the Election, as Top Republicans Promise an “Orderly Transition”. *The New York Times*. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/live/2020/09/24/us/trump-vs-biden-election>.